

Τρεις ιδέες
για τη Νίκη

Χρήστος
Κηπουρός

Τρεις ιδέες για τη Νίκη

1. Η ήττα της Νίκης, 2006,
2. Αν βρεθεί το κεφάλι της Νίκης, 2004,
3. Η θερινή κατοικία της Νίκης, 2004,

Copyright 2006,

Χρήστος Κηπουρός
Μαυρομιχάλη 13
Διδυμότειχο,
chkiruros@otenet.gr

Εικόνες εξώφυλλου, οπισθόφυλλου & ποδιάς: Νίκη της Σαμοθράκης,
Πηγή: Μουσείο Λούβρου, www.louvre.fr,
Χρωματική επεξεργασία εξώφυλλου, Γιάννης Κουκάκης, Παρίσι,

A. Εικόνα εξώφυλλου,

B. Εικόνα οπισθόφυλλου,

Περιεχόμενα

1. Η ήττα της Νίκης.....σελ. 4
2. Αν βρεθεί το κεφάλι της Νίκης.....σελ. 7
3. Η θερινή κατοικία της Νίκης.....σελ. 8
Από την ομιλία της 2 Οκτ. 1988.....σελ. 13
Οπισθόφυλλο.....σελ. 14

Αν ζούσε σήμερα ο Ίων Δραγούμης και ξαναέγραφε την υπέροχη «Σαμοθράκη» του, δεν θα επέμενε για τη Νίκη ότι: «Ξέχασε όμως να κρύψει τα φτερά της, λησμόνησε πως τα φορούσε φεύγοντας από το νησί της για πάντα σε ξένους τόπους. Και από τα φτερά την εγνώρισαν». Ναι μεν πιο κάτω αναφερόμενος στην άλλη νίκη, σημειώνει εμφαντικά ότι: «ασάλευτη δεν είναι, παρά είναι φτερωτή και δεν στέκει σ' έναν τόπο παντοτινά» και «Η Νίκη πάντα φεύγει», νομίζω όμως ότι είτε πρόκειται για τη Νίκη της Σαμοθράκης είτε την άλλη, θα συμπλήρωνε μια φράση που απουσιάζει: «Εκτός και αν δεν έκρυψε τις φτερούγες της για να δείξει ότι θα της χρειαστούν για το μεγάλο ταξίδι της επιστροφής».

X. K. 7 Απριλίου 2006 {},*

1. Η ήττα της Νίκης

Όσοι έχουν επισκεφθεί το Μουσείο της Σαμοθράκης έχουν δει το γύψινο εκμαγείο της Νίκης. Δεν ξέρω αν σε κάποιους θυμίζει τις χάνδρες και τα καθρεφτάκια με τα οποία κάποτε ξεγελούσαν τους ιθαγενείς, όμως νομίζω ότι κανείς δεν θα διαφωνεί ότι με την παρουσία του δεν κάνει κάτι άλλο από το να καλλιεργεί την ψευδαίσθηση στους επισκέπτες, κυρίως δε στους ιστορικούς δικαιούχους της Νίκης. Τους νησιώτες κατοίκους της Σαμοθράκης.

Μπορεί εκ πρώτης όψεως να μη γίνεται αντιληπτό, όμως η κόπια αυτό ακριβώς το ρόλο επιτελεί. Την εκλογίκευση της απώλειας ενός μάλιστα από τα δυο τρία πλέον σημαντικά έργα τέχνης του πολιτισμού των Ελληνιστικών χρόνων. Επιπλέον ένα από τα δύο τρία πιο σπουδαία εκθέματα του ίδιου του Μουσείου του Λούβρου, που έχει διαθέσει για τη Θρακιώτισσα αυτή, μια ολόκληρη αίθουσα, που όμως δεν παύει να αποτελεί ένα χρυσό μεν, κλωβό δε, αφού βρίσκεται στα ξένα, για να θυμηθώ και έναν άλλο συμπατριώτη, το Γεώργιο Βιζυηνό.

Τα λέω αυτά διότι το εδώ αντίγραφο της Νίκης το οποίο εκτίθεται στο Μουσείο του νησιού ταυτόχρονα εκθέτει ολόκληρη την Ελληνική πολιτισμική παιδεία και Πολιτεία διαχέοντας στους πολίτες πολλαπλά αισθήματα κενού για τη συνολική της στάση. Όχι τόσο για την αρπαγή, απαγωγή και υπεξαίρεση -για ποιο άλλωστε πρώτα έργο τέχνης να μιλούσε- όσο την αποδοχή του εν λόγω υποκατάστατου. Την ψευδονίκη. Όπως και την ψευδοαφροδίτη της Μήλου, για την οποία θα μιλήσω μια άλλη φορά.

Αλήθεια θα ήταν ποτέ δυνατόν να δεχθεί κανείς γύψινα εκμαγεία αντί των μαρμάρων του Παρθενώνα; Και τι ανέδιδε αν όχι βλακεία η προ ολίγων ετών υπουργική εκείνη επιστολή για την επιστροφή λέγοντας: «Δεν είναι τα Μάρμαρα του Παρθενώνα ένα αυτόνομο μνημείο όπως λ.χ. η Αφροδίτη της Μήλου ή η Νίκη της Σαμοθράκης. Είναι διαμελισμένα στοιχεία του». Σε τι άλλο λοιπόν παρέπεμπε αυτό εάν όχι στην έμμεση πλην όμως σαφή παραίτηση από τα δύο αυτά «αυτόνομα μνημεία» του Λούβρου;

Ο λόγος ανήκει στο Δήμο της Σαμοθράκης. Το πρώτο πεδίο που μπορεί να κινηθεί είναι το ζήτημα της θερινής κατοικίας της ομώνυμης Νίκης. Έχω γράψει για αυτά, όπως και για το ρόλο το οποίο θα μπορούσαν να αναλάβουν οι περισσότερο παραθεριστές, παρά μέλη του ετήσιου συνεδρίου τους, Δημοσιογράφοι. Ένα δεύτερο,

Νίκη της Σαμοθράκης. Τέσσερις εικόνες του αγάλματος. Πηγή: www.louvre.fr

είναι η εκ μέρους της Ελληνικής πολιτείας, έγκριση προγράμματος συστηματικών ανασκαφών. Όχι μόνο για να βρεθεί το κεφάλι της Νίκης, όπως έλεγα σε άλλο γραπτό αλλά πλείστα όσα άλλα αριστουργήματα που περιμένουν υπομονετικά να βγουν στην επιφάνεια και που σήμερα είναι θαμμένα στο απέραντο αυτό πολιτισμικό κοιμητήριο.

Το τρίτο μπορεί να ξενίσει ή να ξινίσει ή και να προκαλέσει αρνητικό σχολιασμό, όμως είναι η μόνη ενδεδειγμένη κίνηση η οποία μπορεί να γίνει ως προς το πεδίο αυτό. Μιλώ για την υποβολή στο Υπουργείο πολιτισμού πρότασης για την απόσυρση του εκμαγείου, και ας το έβαζαν αν ήθελαν στη Βουλή, μια και προτάθηκε να ζητηθεί από το Λούβρο ένα ακόμη αντίγραφο. Είναι κάτι που αν μη τι άλλο θα διευκολύνει την έναρξη, το πρώτο βήμα του όλου σχεδίου παλιννόστησης της Νίκης. Ένα βήμα που οφείλει να είναι μελετημένο από εκατό μεριές. Τόσο ως προς την περίπτωση της θερινής κατοικίας όσο ακόμη και για τη μόνιμη κάποτε επιστροφή. Για τη διαδικασία βέβαια της οποίας δεν χρειάζονται ψευδαισθήσεις. Αν κάποιος έχει τέτοιες είναι αυτοί που έλεγα στην αρχή. Αν χρειάζεται κάτι είναι οι αισθήσεις και κυρίως μυαλό για το χειρισμό της υπόθεσης. Γιατί και εδώ πρόκειται για διανοητικά αναστενάρια ή και ντόμινο, σαν εκείνο που προκάλεσε η επιστολή για τα μάρμαρα του Παρθενώνα.

Υπάρχει κάτι ακόμη, ως προκαταβολική απάντηση σε όσους σπεύσουν να μιλήσουν για ουτοπία. Γιατί και αν ακόμη με όσα λέω άρχιζε κάποια στιγμή να αναπτύσσεται ένα τουριστικό ρεύμα από τη Γαλλική Δημοκρατία ειδικά προς τη Σαμοθράκη, σαν ένα δείγμα αναγνώρισης του δίκαιου της αλλά και έκφραση μιας ελάχιστης ηθικής αποζημίωσης, εγώ δεν θα έπαυα να μιλώ και να αγωνίζομαι για την επιστροφή. Αυτό έκανα το 1988, το ίδιο συνέχισα και το 2004, με την ευκαιρία της συμπλήρωσης των οκτώ αιώνων από την εισβολή των Σταυροφόρων και τη Φραγκοκρατία -πιο σωστά- τη Λατινοκρατία, στην περιοχή αυτή της Ρωμανίας.

Επιπλέον έχω να παρατηρήσω και το εξής. Αν σωστά διεκήρυττε ο Γάλλος εκείνος πολιτικός που έλεγε ότι η πολιτική οφείλει να είναι χειρισμός των συμβόλων, τότε τι άλλο ήταν αν δεν ήταν σύμβολο η εν λόγω επέτειος. Και τι άλλο ήταν αν δεν ήταν πολιτική ο χειρισμός της ίδιας; Τι άλλο επίσης ήταν η ανάδειξη του ζητήματος αυτού, με την κίνησή του σε μια τόσο ευγενική και πολιτισμική σφαίρα; Ποιος όμως από την ημεδαπή πολιτική, έστω τη Θρακική, θα ενδιαφέρονταν να το προβάλλει;

Παρόλα αυτά έχω να εκφράσω ευχαριστίες σε όσους με την αναμνηστική τουριστική τους φωτογράφιση έξω από το Μουσείο του Λούβρου ενέπνευσαν τη σημερινή ιδέα. Μιλώ για όλους εκείνους -όχι τόσο τους θεσμικούς Θράκες, που άλλωστε οφείλαν να μεταβούν- όσο τους προερχόμενους εκ των άλλων χώρων, όπως ο καλλιτεχνικός και ο αθλητικός, που μετέβησαν από κοινού πρόσφατα στη Γαλλική πρωτεύουσα με την ευκαιρία της παρουσίας στο ίδιο Μουσείο από τον προσκεκλημένο του αρχαιολόγο Διαμαντή Τριαντάφυλλο του μεγάλου όντως αρχαιολογικού θησαυρού των ρωμαϊκών τάφων της Δοξιάδας Ορεστιάδας που ο ίδιος ανακάλυψε.

Νίκη της Σαμοθράκης. Τέσσερις εικόνες του αγάλματος. Πηγή: www.louvre.fr

Υπάρχει τέλος ένα ακόμη ερώτημα. Τι εξυπηρετεί το εκμαγείο αυτό της Νίκης; Κατά τη γνώμη μου, όχι μόνο δεν προσφέρει και δεν αποτελεί αξιοθέατο αλλά απεναντίας εμποδίζει την ανάληψη πρωτοβουλιών στο πεδίο του ιστορικού στρατηγικού στόχου. Νομίζω ότι είναι συνώνυμο με την παραίτηση από την υπόθεση. Αν δε δεν υπάρχουν χαμένες υποθέσεις παρά μόνο παρατημένες, τότε επιβεβαιώνεται επίσης και το ίδιο το όνομά της. Η ψεύτικη νίκη. Δηλαδή η ήττα. Η ήττα της Νίκης. Αν το αντίγραφο αυτό είναι κάτι, είναι η Νίκη της ήττας.

Η απόσυρση που προτείνεται έχει μια ακόμη διάσταση. Ίσως την πιο ουσιαστική. Την προετοιμασία του χώρου υποδοχής της αυθεντικής Νίκης. Όποτε και αν επιστρέψει θα την περιμένει ο φυσικός της χώρος. Στον οποίο μπορεί να γραφεί και μια φράση: Εδώ είναι ο τόπος της Νίκης. Κατά τα άλλα, αν η ανέγερση ενός ταφικού μνημείου προς τιμή προσώπου που δεν έχει ταφεί στο συγκεκριμένο χώρο, είναι το γνωστό κενοτάφιο, στη δική μας περίπτωση, δεν συμβαίνει αυτό. Ο Μουσειακός αυτός χώρος προς τιμή της Νίκης που λέω, θα είναι ένας χώρος καινοζωικός αφού στην κυριολεξία θα πρόκειται όντως για μια καινούργια ζωή, όπως και για τον τελευταίο παραλογικό αιώνα της κόρης αυτής της Θρακικής γης.

{*} Προτού σπεύσει κανείς και σχολιάσει αρνητικά την αναφορά αυτή, σπεύδω εγώ να παραθέσω την τελευταία παράγραφο από την ομιλία που έκανα στις 23 Φεβρ. '03, στη Φλώρινα σε εκδήλωση που διοργάνωσαν από κοινού η Εύξεινος Λέσχη της πόλης, το παράρτημα του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και η ΤΕΔΚ του Νομού: «...Όπως θα έκανα το ίδιο στη Φλώρινα και την Καστοριά, αν ως διατελέσαν μέλος του κοινοβουλίου δεν τις κατέθετα, με τη σημερινή ευκαιρία, δημόσια το σεβασμό μου, λόγω του ότι ως ενιαίος κάποτε Νομός και τόπος εξέλεξε από ανεξάρτητο ψηφοδέλτιο ως Βουλευτή Φλωρίνης, τον Γιώνα Ιωάννη Δραγούμη, με καταγωγή από το Βογατσικό. Ένα ιστορικό πρόσωπο που αποτέλεσε μέρος του εθνικού και πνευματικού μας πλούτου. Κάτι που αρκεί από μόνο του, ώστε να αφιερώσω τη σημερινή ομιλία στη μνήμη του».

Σ. Σ. «Η ήττα της Νίκης», είναι το πρώτο από τα τρία κείμενα της εργασίας «Τρεις ιδέες για τη Νίκη» του πρώην Βουλευτή. Τα δύο άλλα, που έχουν δημοσιευτεί το 2004, και αναδημοσιεύονται στο σημερινό ένθετο, είναι: «Αν βρεθεί το κεφάλι της Νίκης» και «Η θερινή κατοικία της Νίκης». Στο τέλος του ίδιου ένθετου παρατίθεται η πρόταση για την επιστροφή της, όπως αυτή διατυπώθηκε το 1988.

Θράκη Απρίλιος 2006,

Νίκη της Σαμοθράκης. Τέσσερις εικόνες του αγάλματος. Πηγή: www.louvre.fr

2. Αν βρεθεί το κεφάλι της Νίκης

Ποτέ δεν υπήρξε μια γυναίκα τόσο όμορφη, έστω και αν είναι ακέφαλο σώμα. Σκέφτομαι μερικές φορές τι έχει να γίνει αν βρεθεί το κεφάλι της. Καταρχήν αν υπάρχει. Ρώτησα αλλά δεν ήξεραν να μου πουν. Γι αυτό λέω αν. Επίσης αν έχουν δίκαιο όσοι κάνουν λόγο για τον αγαλματοποιό Σκόπα που το τεχνούργησε επί τόπου πριν δωριθεί προς τιμή των μεγάλων θεών από το Δημήτριο ή από Ρόδιους, όπως λένε άλλοι. Σε κάθε περίπτωση, πολλούς αιώνες πριν αρπαγεί το εξαισίας τέχνης και ωραιότητας άγαλμα, όπως έλεγε ο μακαρίτης Κουρτίδης.

Λέω να προτείνω να αρχίσει νέα ανασκαφική έρευνα στο μέρος που βρέθηκε το σώμα της Νίκης κομματιασμένο. Τότε είναι που θα γράψω για τη χειμερινή κατοικία της στο Λούβρο. Όταν η ασώματος κεφαλή της συναντηθεί μετά από δυο και πλέον χιλιετίες με το ακέφαλο σώμα. Τότε θα αποκτήσει νέο επίθετο. Θα ονομάζεται Νίκη του Ελληνικού και για αυτό του Ευρωπαϊκού και του Παγκόσμιου πολιτισμού. Τόπος γέννησης Σαμοθράκη. Τόποι κατοικίας, Λούβρο και Σαμοθράκη. Και μετά από κάποιες δεκάδες χρόνια μπορεί να έρθει η οριστική της παλιννόστηση. Μεταξύ των άλλων, να συναντήσει μια άλλη συνονόματή της. Τη νίκη της Θρακικής γεωοικονομίας. Τη δική μας Νίκη. Μπορεί τότε να μην υπάρχουμε, όμως εγώ λέω ότι μπορούμε να δεσμευτούμε από τώρα, να αγωνιστούμε έξυπνα. Κυρίως με το μυαλό. Πέραν όλων των άλλων, από μόνος του ο ντόρος που θα γίνει, αποτελεί μεγάλη τουριστική πρόσοδο. Κάποια στιγμή θα χρειαστεί να κάνουν κάτι ανάλογο και οι πολίτες της Γαλλίας. Ειδικά οι Γαλλίδες μπορεί να μπουν μπροστά στον αγώνα για την επιστροφή της Νίκης. Τόσο λόγω κοινού φύλου όσο λόγω ονόματος.

Δεν ξέρω πως θα εξελιχθεί η υπόθεση αλλά κλείνω προς το να προτείνω στο Δήμαρχο της Σαμοθράκης να ανοίξει μια συζήτηση με το υπουργείο πολιτισμού όσο με την Ε.Ε. να εγκριθεί η χρηματοδότηση πρόσθετων συστηματικών ανασκαφικών εργασιών. Από τη μια ο ντόρος, που έλεγα. Από την άλλη τα μνήματα τόσων και τόσων παραχωμένων θησαυρών. Στη μέση κάπου, αν διασώθηκε, μπορεί να βρεθεί η Νίκη. Και να πω και κάτι τελευταίο. Δεν χρειάζεται και να τη βρουνε από την πρώτη μέρα. Πέραν του ότι μπορεί να υπάρχουν ανάλογης αξίας τεχνουργήματα που θα ξαναδούν το φως μέσα στο γνώριμο γεωπολιτισμικό τους περιβάλλον. Όχι μόνο το κεφάλι που λείπει αλλά και άλλες Νίκες.

Θράκη 11 Μαΐου 2004,

3. Η θερινή κατοικία της Νίκης

Πέρασαν δεκάξι χρόνια από τότε που σε ημερίδα του Νομαρχιακού Συμβουλίου Έβρου στην Αλεξανδρούπολη μίλησα περί επιστροφής της Νίκης της Σαμοθράκης. Λίγο πριν, η αείμνηστη Μελίνα είχε θέσει το ζήτημα με τα μάρμαρα του Παρθενώνα και αμέσως μετά την περίοδο του Νταβός, είχε εκφραστεί η στήριξη του τουρκικού υπουργείου πολιτισμού για την επιστροφή τους. Η πρότασή μου υπήρξε απότοκος όλων αυτών, συμβάλλοντος του τότε κλίματος.

Μπορεί να χρειάστηκε να περάσουν έκτοτε δέκα και πλέον χρόνια ώστε να επαναφέρει το ίδιο θέμα ο Δήμος της Σαμοθράκης, όμως το γεγονός δεν παύει να αποτελεί πράξη που τον τιμά. Κατά τα άλλα το ζήτημα, αυτό καθεαυτό, αφορά μια επεξεργασμένη πολιτική. Τόσο ως σύλληψη, σχεδίαση και χειρισμός όσο επίσης ως κλιμάκωση και ανάπτυξη. Ένας επιπλέον λόγος είναι οι ατυχείς αν όχι βλακώδεις και ταυτόχρονα ζημιογόνοι χειρισμοί ως προς την υπόθεση με τα μάρμαρα του Παρθενώνα εκ μέρους της απελευθέρωσης κυβέρνησης. Από την έμμεση αν όχι άμεση αναγνώριση κυριότητας των πολιτισμικών εκείνων μνημείων και έργων τέχνης στην Αγγλία έως την κατάπτωσή τους στο επίπεδο πολιτικού ρουσφετιού εκ μέρους της Βρετανικής στην προηγούμενη Ελληνική κυβέρνηση.

Η επιλογή εκ μέρους μου της συγκεκριμένης χρονικής στιγμής το Μάιο του 2004, δεν προέκυψε τυχαία. Απεναντίας. Περίμενα χρόνια να το κάνω αυτή τη στιγμή. Δηλαδή κατά την 84η επέτειο απελευθέρωσης της Θράκης και της ιστορικά και διοικητικά ανήκουσας σε αυτήν νήσου Σαμοθράκης. Πριν όμως μιλήσω γι αυτό ας μου επιτραπεί να υπενθυμίσω κάτι που οι απελευθέρωτες αγνοούσαν τραγικά. Ότι δηλαδή για τα έργα τέχνης, ιδιαίτερα τα μεγάλα, υπάρχει η υψηλή κυριότητα. Ότι ανήκουν σε ευρύτερα από τα εθνικά σύνολα. Εν προκειμένω στον Ευρωπαϊκό πολιτισμό και επέκεινα στον παγκόσμιο και σε ολόκληρη στην Οικουμένη. Η Νίκη της Σαμοθράκης ως πολιτισμικό κοινό Ευρωπαίων δεν μπορεί να αποτελεί εξαίρεση του παγκόσμιου αυτού άγραφου όσο και γραπτού πολιτισμικού κανόνα και νόμου. Σε τέτοιες δηλαδή περιπτώσεις, όπως και άλλες, η χρησικτησία δεν μπορεί να μετατραπεί σε κυριότητα, όσοι και αν παρέλθουν αιώνες. Πόσο μάλλον όταν αφορά κλοπιμαία εξ αρχής έργα, όπως το προκείμενο σπάνιο τεχνούργημα της Νίκης.

Οι όποιες θεωρίες περί ποιοτικής συντήρησης έργων, σαν αυτό στις νέες τους εστίες, όσο και «επιστημονική» τεκμηρίωση να τις διακρίνει, αδυνατούν να αποκρύψουν την αλήθεια. Την μη λησμοσύνη δηλαδή για τον τρόπο της κτήσης. Την κρατική αρχαιοκαπηλία. Παραπέμπουν στο γνωστό: «ου δύναται πόλις κρυβήναι επάνω όρους κειμένη». Το ζήτημα είναι να ανοίξει με έξυπνο και σοβαρό τρόπο ένας πολιτισμικός και γι αυτό πολιτικός και λογικός διάλογος. Κάτι που ναι μεν έγινε σε κάποιο σημείο με την άλλη υπόθεση, που όμως τα προηγηθέντα αρνητικά του, βάραιναν πολύ

Νίκη της Σαμοθράκης. Τέσσερις εικόνες του αγάλματος. Πηγή: www.louvre.fr

περισσότερο. Γι αυτό και φτάνει να καταλήξει σε φιάσκο αν δεν συνέβη ήδη. Δηλαδή να υπάρξει μια Ελληνική διπλωματική πολιτισμική πολιτική ήττα. Μπορεί να ήταν πολύ δύσκολο εξ αρχής εγχείρημα, όμως αυτό που μετράει στην πολιτική είναι το αποτέλεσμα.

Σε ότι αφορά τη Νίκη, μπορεί κανείς να την δει μέσα από μια απλοϊκή οπτική και λογική. Μια εργαζόμενη -ανάμεσα όμως στις πιο παραγωγικές και προσοδοφόρες του Λούβρου και της Γαλλικής οικονομίας- μαζί με τη συμπατριώτισσα φίλη της, την Αφροδίτη της Μήλου καθώς και την κατά πολύ νεώτερη Τζοκόντα. Ο λόγος για τις τρεις χάριτες των Παρισίων. Δυο της αρχαίας Ελλάδας και η τρίτη, μια ζωγραφιά από την Ευρωπαϊκή αναγέννηση, με δύο μοναδικά κάλλη: το ομώνυμο χαμόγελο και το όπισθεν απαράμιλλο τοπίο. Όμως η Νίκη είναι περισσότερο μοναδική και από τις μοναδικές. Είναι το φως της ομώνυμης πόλης.

Μπορεί οι νίκες να είναι πολλών ειδών, ακόμη και ως αγάλματα -υπάρχει ένα χάλκινό της από ναό του Βεσπασιανού στο αρχαιολογικό μουσείο της Μπρέτσια, όμως η δική μας, δεν έχει ταίρι. Μπορεί ο νεφεληγερέτης να πήγε την Ευρώπη στην Κρήτη, μπορεί να έκανε μύρια όσα με τους αμέτρητους έρωτές του, όμως δεν κράτησε τυχαία μόνιμα στο Όλυμπο τη θεά Νίκη, όταν την πήγε εκεί ο πατέρας της ο γίγας Πάλας για να βοηθηθεί στον εναντίον των Τιτάνων αγώνα του. Τα ίδια ακριβώς επανέλαβαν οι Ρόδιοι με το ανάθημα της Νίκης προς τους Μεγάλους Θεούς της Σαμοθράκης, όταν νίκησαν τον βασιλιά της Συρίας. Μόνο που αυτή τη φορά η Νίκη δεν έμεινε κοντά στους θεούς για πάντα. Αιτία ένας περισσότερο ανοιχτομάτης παρά διπλωμάτης Γάλλος Έλγιν, ονόματι Σαμπουαζώ, που νομίζω υπηρετούσε στην Ανδριανούπολη. Και το χειρότερο, αυτό που υπάρχει σήμερα στο μουσείο του νησιού είναι ένα γύψινο εκμαγείο που παραπέμπει στις χάντρες και τα καθρεφτάκια αν δεν αποτελεί μια διαρκή, ανά τους αιώνες, ύβρη.

Σκέφτομαι μερικές φορές πόσο αληθινή μπορεί είναι μια Ευρωπαϊκή παιδεία. Ακόμη και μια φιλοσοφία ή πολιτική, όταν τους λείπει η λογική και η πολιτική ηθική. Δεν μπορώ να πω ότι ξέρω καλά τα της Αγγλικής ορχήστρας. Μου φαίνεται πάντως ότι ο Ρούμπιν Χουκ είναι ειλικρινής για την ανάγκη επιστροφής των μαρμάρων του Παρθενώνα. Ίσως επειδή είναι το πιο τελευταίο εκβάν του. Αφού υπάρχει προτελευταίο με την περίπτωση της Αμερικανικής και Βρετανικής εισβολής στη Μεσοποταμία. Περιμένω από τον φίλο της Μελίνας τον Ζαν Λάγκ που τόσο συγκινητικά την κατευόδωσε από τη Μητρόπολη των Αθηνών, να μιλήσει, όταν μπει το ζήτημα με τη Νίκη της Σαμοθράκης. Όπως από πολλούς άλλους τόσο από τις πολιτικές όσο τις φιλοσοφικές Γαλλικές σχολές. Αν υπάρξει μια νέα Ευρωπαϊκή αναγέννηση αυτή καταρχήν οφείλει να είναι Αριστοτέλεια. Τόσο λογική όσο πολιτική και ηθική.

Από την άλλη, η ιστορία δείχνει ότι οι αναγεννήσεις έχουν κοινό με τους εγκληματίες. Έλκονται να επιστρέψουν στον τόπο του εγκλήματος. Δεν εξηγούνται

Νίκη της Σαμοθράκης. Τέσσερις εικόνες του αγάλματος. Πηγή: www.louvre.fr

αλλιώς τόσες και τόσες αναγεννήσεις στον ιστορικό Ελληνικό χώρο, διαψεύδοντας με τον πιο κατηγορηματικό τρόπο ότι δήθεν οι πολιτισμοί ταξιδεύουν από Ανατολάς προς Δυσμάς. Θα κρεμάσουν τους πολιτισμούς και θα πάνε και μερικοί τζάμπα. Αν και μπορεί να βγει σε καλό, αφού πρόκειται για βαρβαρότητες. Η γνώμη μου είναι ότι όλο αυτό το υπαρκτό τείχος των Αθηνών -αόρατο τηλεοπτικό ηλεκτρονικό και κυρίως «τσιμεντένιο»- αποτελεί ακριβώς την έκφραση τέτοιων ακριβώς μέτρων. Λαμβάνονται προληπτικά ώστε να εμποδιστεί ακόμη και ένα ψήγμα από τον ιστορικό αυτό χώρο των πιο πολλών αναγεννήσεων. Δεν αποδίδουν όμως πάντοτε. Τέτοια περίπτωση είναι η Μεγαλόνησος. Αν και καθημαγμένη, τέτοιο αναγεννητικό μήνυμα στέλνει το πρόσφατο όχι της. Τόσο στον Ελληνισμό όσο σε όλους τους λαούς. Επίσης στην θλιβερή όσο γελοία πολιτική Αθήνα που κατέληξε να είναι με τα μούνια μέσα, και πίσω από κάθε διεθνή μηχανορραφία για τους λαούς της πολύπαθης Ανατολικής Μεσογείου.

Οργανικά συνδεδεμένα μέρη με όλο αυτό το πλέγμα, άπασες οι κομματικές χωματερές της Ελλαδικής πρωτεύουσας. Αντί της αναγέννησης πηγαίνουν όχι απλά λίγο αλλά εντελώς προς την αντίθετη κατεύθυνση. Και όμως αν δεν ήταν μέσα στο κόλπο, αρκούσε η επανασύνδεση με τη λογική. Τότε θα έβλεπαν τι κάνουν και που πηγαίνουν. Τώρα απλά αντιπολίτευση είναι το αντίθετο της Κυβέρνησης εκτός και αν υπάρχει εξωελλαδική ανωτέρα βία και δύναμη που επιθυμεί άλλως. Η περίπτωση του Κυπριακού βοά υπέρ αυτής της εκδοχής. Η δε κυβέρνηση κυβερνά υποτίθεται χρησιμοποιώντας ως καύσιμα τις ουκ ολίγες, είναι η αλήθεια, βλακειές της προκατόχου της. Το μάξιμουμ του Μαξίμου είναι λιγότερο και από το ελάχιστο ακόμη. Ανάλογη αντίθεση, σε άλλη βέβαια κλίμακα, υπάρχει ανάμεσα στις αντιπολιτευτικές εκπροσωπήσεις της Αριστεράς. Η μια κάνει το εντελώς αντίθετο της άλλης και όταν ακόμη συμπίπτουν.

Δεν είναι δηλαδή να περιμένει κανείς κάτι. Εν προκειμένω το ζήτημα της Νίκης μπορεί να τεθεί με έναν κοινωνικοπολιτικό τρόπο. Μπορούν να το κάνουν αυτό άνθρωποι από τους πιο εκτεθειμένους στο ζήτημα της Δημοκρατίας αν δεν υπήρχαν τα υπαρκτά πολιτικά πρόσωπα. Ο λόγος για τους δημοσιογράφους και το ερχόμενο συνέδριό τους στη Σαμοθράκη, κατά τον επόμενο μήνα. Δίνεται μια ευκαιρία να μην επαναληφθεί η μεγάλη διασπάθιση του δημοσίου χρήματος για το πληρωμένο τους week end και την καταβολή όλων αυτών των δαπανών από το κορόιδο λαό. Αντί να έρθουν να λιβανίσουν την άλλη πηγή εσόδων τους, την Αθήνα 2004, που και πάλι παραπέμπει στον ίδιο λαό, μπορούν να σκεφτούν και να πράξουν διαφορετικά. Μπορεί να υιοθετηθεί η πρότασή μας του 1988, όπως εκείνη του ομώνυμου Δήμου και της Ε.Σ.Η.Ε.Μ.-Θ. του 2001. Δεν χρειάζονται φορτίσεις. Το σημερινό κείμενο αυτό επιχειρεί.

Εφέτος συμπληρώνονται 800 χρόνια από την εισβολή και τη Φραγκοκρατία στην περιοχή της Ρωμανίας όπου γεννήθηκε ένας από τους πιο μεγάλους σε χρονική διάρκεια παγκόσμιους πολιτισμούς της γης και τους πλέον λεηλατημένους. Παρόλα

Νίκη της Σαμοθράκης. Τέσσερις εικόνες του αγάλματος. Πηγή: www.louvre.fr

αυτά πολλά πολιτισμικά έργα από προηγούμενες περιόδους όπως η Ελληνιστική, έμειναν χωρίς να κινδυνέψουν τότε. Δεν συνέβη όμως το ίδιο κατά τη διάρκεια του εθνικού αγώνα των Ελλήνων. Λίγες δεκαετίες από την εποχή που πνευματικοί Γάλλοι όπως ο Φωριέλ διένειμε τα Ελληνικά Δημοτικά τραγούδια στην φιλελληνική διανοητική Ευρώπη, άλλοι «έβρισκαν», κατά πως διατείνεται η επίσημη Ελληνική ιστορία, αρχαιότητες στην τουρκοκρατούμενη Σαμοθράκη. Φυσικά, λέω εγώ, σε συνεννόηση με την υψηλή πύλη αφού επρόκειτο περί φανεράς ή μυστικής συναλλαγής μεταξύ σουλτάνων και σταυροφόρων πλιατσικολόγων. Έστω και αν οι τελευταίοι είναι πολύ μεταγενέστεροι της παγκόσμια γνωστής μαύρης κηλίδας του 1204.

Η πρόταση είναι πολύ απλή και περισσότερο ακόμη λογική. Η Σαμοθράκη μπορεί να γίνει η θερινή κατοικία της Νίκης. Μην σπεύσει κανείς και επαναλάβει τα περί ουτοπίας. Ακόμη και αν ήταν έτσι, που δεν είναι, πρόκειται για έναν από τους πιο όμορφους αγώνες ιστορικής αποκατάστασης του δικαίου και των δικαιωμάτων ενός λαού στα πολιτισμικά του προϊόντα και στην κληρονομιά του. Η Νίκη ανήκει στους Σαμοθρακίτες. Ο ιστορικός συμβιβασμός στην πρόταση αυτή έχει να κάνει με το πρωταρχικό σεβασμό στο ότι πριν από όλα το έργο οφείλει να επιβεβαιώνει πολιτισμικά τον τίτλο της τριλογίας. Το Κοινόν Ευρωπαίων. Μπορεί η οριστική παλιννόστηση να καθυστερήσει πολύ. Μπορεί να μην υπάρξει ποτέ. Όμως αυτό δεν μπορεί να πτοήσει. Απεναντίας η ευγένεια του αγώνα μπορεί να εμπνεύσει όλο τον Ελληνισμό. Από τη Ρόδο, που προέρχεται και από τη Μήλο που μπορεί να έρθει η δική της σειρά, μέχρι όπου δεν φαντάζεται το μυαλό του ανθρώπου.

Προτού υποβληθεί επίσημα η πρόταση, μπορεί από φέτος ακόμη να ξεκινήσουν πολιτικές καμπάνιες, τόσο σε επίπεδο θεσμών όσο πολιτών. Τόσο Ελληνικών θεσμών όσο Γαλλικών. Επίσης μικτών καθώς και άλλων ευρύτερων διεθνών. Με το ίδιο αυτό θέμα μπορούν να προγραμματιστούν συμπόσια τόσο στη Σαμοθράκη και τη Θράκη όσο στην Αθήνα αλλά και σε Γαλλικές και άλλες Ευρωπαϊκές πόλεις πρωτεύουσες και χώρες. Δεν λέω ότι μπορεί να ιδωθεί ως ένα είδος έμπρακτης αυτοκριτικής για το 1204. Όμως είναι σίγουρο ότι κάποιο παράπλευρο κέρδος -κατά το: «παράπλευρες απώλειες»- μπορεί να προκύψει. Ο λόγος για την κατάργηση της περί Βυζαντίου, ύβρεως. Συμπτωματικά και αυτή, Γαλλικής πατρότητας. Τα λέω αυτά γιατί σύμφωνα με την ιστορική πραγματικότητα, αυτός που υπήρξε είναι ένας συνιστών Ευρωπαϊκός πολιτισμός. Ο πολιτισμός της καθ ημάς Ανατολής και της Ρωμανίας. Ας μη επεκταθούμε τώρα σε Ουκρανούς επιστήμονες και σε επεξεργασίες τους περί του τότε ισχύοντος συστήματος της Κοινοπολιτείας, που ανακαλύφθηκε τυχαία και αυτό, όπως και η Νίκη, πολλούς αιώνες αργότερα.

Το κείμενο γράφτηκε έχοντας πίσω του δυο εικονικά όσο όμως ουσιαστικά φόντα. Το πρώτο είναι το κινούμενο της εικόνας της Νίκης. Συμβολίζει προφανώς στο Θρακικό πέλαγος το οποίο δεν θα αφήσουμε να γίνει κινούμενο. Να γεμίσει με αυτό ο βυθός του.

Νίκη της Σαμοθράκης. Τέσσερις εικόνες του αγάλματος. Πηγή: www.louvre.fr

Μιλώ για τα χρυσωρυχεία που ήθελαν να κάνουν και που ο κίνδυνος δεν έχει ακόμη ξεπεραστεί. Το δεύτερο φόντο είναι ένα άλλο βάθος. Το βάθος του χρόνου. Απολογισμοί μπορεί να γίνονται, όμως τόσο το Θρακικό 2020 -ένας αιώνας από την ομώνυμη απελευθέρωση- όσο το Εθνικό 2021, αποτελούν δυο μεγάλους σταθμούς. Όλη αυτή την ερχόμενη δεκαπενταετία, η υποψήφια, για θερινή κατοικία της Νίκης, Σαμοθράκη, όπως και η Θράκη έχουν να κερδίσουν πολλά. Και μόνο η συζήτηση για το θέμα, αποτελεί μια όχι ευκαταφρόνητη πρόσοδο όσο μια νέα τουριστική κινητικότητα και πολιτική. Μια νίκη που πέραν του πολιτισμού της καλλιτεχνίας και του ανοιχτού απέραντου μουσείου του ίδιου νησιού, επεκτείνεται σε άλλους πολιτισμούς. Από εκείνον της γαστρονομίας και της Πολίτικης Κουζίνας που η Θράκη αποτελεί μοναδική ιστορική δικαιούχο έως τα Ρεμπουτσάδικα με τη γιαγιά που μαγειρεύει σπιτικά φαγητά για τουρίστες και έως τις γυναίκες με τα σπιτικά γλυκά που σύντομα θα περάσουν σε νέες δράσεις. Και από τον πολιτισμό του αναγεννημένου Μαρωνίτη Οίνου που έως τότε θα παράγεται απανταχού της Θράκης και Σαμοθράκης έως τον πολιτισμό της πικρής όσο γευστικής στεριανής και νησιώτικης Θρακικής ελιάς. Ως τον αρχιτεκτονικό πολιτισμό των κατοικιών και του τοπίου της Χώρας. Με βάση την πολιτισμική αυτή γιρλάντα του Κοινού των Θρακών, μπορούμε παράλληλα να προετοιμαστούμε να γίνουμε το πιο καλό δωμάτιο του Ελληνικού οίκου. Η υποδοχή του Ελλαδικού διαμερίσματος. Του ίδιου, όσο και της Νίκης.

Σ. Σ. Κρίμα που οι εφημερίδες των Αθηνών την περιορίζουν σε ρόλους φόντου σε εξώφυλλα στα αξιόλογα κατά τα άλλα αφιερώματα που κάνουν στη Νίκη γενικότερα. Ας μην επεκταθούμε στην απουσία της από τα ομώνυμα Ολυμπιακά μετάλλια. Όποιος έχει μάτια βλέπει τη διαφορά. Τι άλλο όμως να περιμένει κανείς από μια Πολιτεία που προκειμένου να ενισχύσει τα επιχειρήματα για τα μάρμαρα του Παρθενώνα, υποθηκεύει ονομαστικά τη Νίκη της Σαμοθράκης μέσα από την κατάταξή της στα κινητά μνημεία. Είχε χίλιους λόγους να επικαλεστεί για τον Παρθενώνα. Δεν είχε κανέναν λόγο να αδυνατίσει το δικαίωμα στην επιστροφή της Νίκης με τον τρόπο που το έπραξε. Γι αυτό κάπου στην αρχή του κειμένου γίνεται λόγος για βλακώδεις κινήσεις. Μια είναι αυτή. Υπάρχουν και άλλες.

Θράκη Μάιος 2004,

Από την ομιλία της 2 Οκτ. 1988

...Γι αυτό εμείς οι Θρακιώτες όταν διεκδικήσουμε το δικαίωμα στην πολιτισμική μας κληρονομιά και ζητήσουμε την επιστροφή της “Νίκης της Σαμοθράκης” στον τόπο που τη γέννησε, δε θα δεχτούμε, όπως με τα μάρμαρα του Παρθενώνα, τη συμπαράσταση του τουρκικού υπουργείου πολιτισμού. Γιατί όπως εύκολα κανείς διαπιστώνει από την ιστορία, τόσο τα λεγόμενα “Ελγίνεια”, όσο επίσης η “Νίκη της Σαμοθράκης”, υπήρξαν αντικείμενα φανερός ή μυστικής συναλλαγής μεταξύ των σουλτάνων και σταυροφόρων πλιατσικολόγων...

“Ομιλία του συγγραφέα στην ημερίδα του Νομαρχιακού Συμβουλίου του Νομού Έβρου για το Αναπτυξιακό Συνέδριο της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης”.

Από το βιβλίο του ίδιου:

ΔΕΝ ΘΕΛΟΥΜΕ Η ΘΡΑΚΗ ΝΑ ΓΙΝΕΙ ΝΕΑ ΚΥΠΡΟΣ,

Β' έκδοση, ΚΕ.Μ.Ι.ΘΡΑ. και ΠΕΝΤΕΔΑΚΤΥΛΟΣ, 1989

Νίκη της Σαμοθράκης. Τέσσερις εικόνες του αγάλματος. Πηγή: www.louvre.fr

